

ЗАТВЕРДЖЕНО

Наказ Міністерства охорони
здоров'я України

_____ 2021 року № _____

ПОРЯДОК

проведення епідеміологічного обстеження (розслідування) епідемій та спалахів інфекційних хвороб

I. Загальні положення

1. Цей Порядок призначений для впорядкування проведення епідеміологічного обстеження осередків інфекційних захворювань з метою встановлення причин їх виникнення, факторів передачі інфекції, визначення меж осередків інфекційних хвороб та масштабів поширення епідемії чи спалаху інфекційної хвороби, вжиття заходів щодо їх локалізації та ліквідації, виявлення осіб, винних у виникненні епідемії чи спалаху інфекційної хвороби. а також попередження їх подальшого поширення за межі територій, де була зареєстрована інфекційна хвороба.

2. Цей Порядок поширюється на заклади охорони здоров'я незалежно від форми власності та підпорядкованості (далі – ЗОЗ), фізичних осіб -

підприємців, які одержали ліцензію на провадження господарської діяльності з медичної практики, територіальні органи Держпродспоживслужби, Державну санітарно-епідеміологічну службу Служби безпеки України

3. У цьому Порядку терміни вживаються в такому значенні:

експоновані особи – група осіб, що наражалася на дію ймовірного чинника ризику;

кластер - група випадків захворювань, що пов'язані місцем виникнення у відповідний проміжок часу та не перевищують прогнозовані показники;

неекспоновані особи – група осіб, що не наражалася на дію ймовірного чинника ризику.

Інші терміни вживаються у значеннях, наведених в Законі України «Про забезпечення санітарного та епідемічного благополуччя населення», Законі України «Про захист населення від інфекційних хвороб».

II. Підготовка до розслідування

1. Обласні державні адміністрації, Київська і Севастопольська міські державні адміністрації, органи місцевого самоврядування та Державна санітарно-епідеміологічна служба Служби безпеки України:

1) утворюють постійно діючий робочий орган - комісію з обстеження (розслідування) спалахів інфекційних хвороб (обласну, міст Києва та Севастополя) (далі - Комісія). Склад та положення про комісію затверджується керівником обласної, Київської та Севастопольської міських державних адміністрацій;

2) в межах повноважень забезпечують проведення профілактичних і протиепідемічних заходів.

2. МОЗ утворює постійно діючий Оперативний штаб з розслідування епідемій, спалахів інфекційних хвороб. Склад та положення про Оперативний штаб затверджується МОЗ.

3. У випадку, якщо спалах інфекційної хвороби або осередок особливо небезпечної хвороби відповідає опису ознаки, одиниці виміру та пороговому значенню показника Класифікаційних надзвичайних ситуацій, затверджених наказом Міністерства внутрішніх справ України від 06 серпня 2018 року № 658, зареєстрованим у Міністерстві юстиції України 28 серпня 2018 року за № 969/32421 (далі - наказ МВС № 658), такі події визнаються надзвичайними ситуаціями, а реагування на них та ліквідація їх наслідків здійснюється з урахуванням вимог Кодексу цивільного захисту України.

III. Підтвердження наявності спалаху

1. Медичні працівники ЗОЗ, фізичні особи - підприємці, які одержали ліцензію на провадження господарської діяльності з медичної практики, які під час здійснення своєї діяльності отримують інформацію про стан здоров'я особи, а саме: заклади дошкільної освіти, заклади освіти, заклади професійно-технічної, фахової передвищої та вищої освіти, дитячі заклади оздоровлення та відпочинку, будинки-інтернати (пансіонати) для осіб похилого віку та інвалідів, дитячі будинки-інтернати незалежно від форми власності та підпорядкування, які виявили чи запідозрили інфекційну хворобу або групові випадки інфекційної хвороби, зобов'язані передати протягом 2 годин з використанням засобів зв'язку (факс, телефонограма, електронна пошта) та протягом не більше 18 годин на паперовому носії до закладу громадського здоров'я заповнену форму первинної облікової документації 058/о, затверджену наказом Міністерства охорони здоров'я України від 10 січня 2006 року N 1 «Про затвердження Форм первинної облікової документації з інфекційної, дерматовенерологічної, онкологічної захворюваності та інструкцій щодо їх заповнення», зареєстрованим в Міністерстві юстиції України 8 червня 2006 року за N 686/12560.

2. Медичні працівники закладів охорони здоров'я усіх форм власності та фізичні особи - підприємці, які одержали ліцензію на провадження господарської діяльності з медичної практики, які виявили чи запідозрили захворювання, визначають коло осіб, що контактували з особою, у якої

виявлено захворювання, організують медичне спостереження за контактними особами, та передають інформацію про контактних осіб до територіального закладу громадського здоров'я.

У разі виникнення потреби у проведенні додаткових лабораторних досліджень забезпечують відбір достатньої кількості матеріалу. У разі госпіталізації організацію виконання цих завдань виконує лікуючий лікар.

3. Територіальні органи Держпродспоживслужби надсилають до регіонального закладу громадського здоров'я інформацію про спалахи (випадки) інфекційних хвороб тварин, що мають значення для людини (зоонози, антропозоонози), у разі їх реєстрації.

4. Заклад громадського здоров'я (обласний, міст Києва та Севастополя):

1) на основі отриманої від надавачів первинної, вторинної (спеціалізованої) і третинної (високоспеціалізованої) медичної допомоги інформації про підозру/випадки інфекційної хвороби (патогену), у тому числі про осіб, які були в контакті з хворим, та інших даних отриманих в процесі проведення епідеміологічного нагляду здійснює епідеміологічний аналіз, прогнозування епідемічної ситуації та оцінку ризиків для громадського здоров'я, проводить інтерпретацію даних встановлює факт наявності спалаху;

2) у разі виявлення кластера здійснює оцінку ризиків, з метою прийняття рішення щодо розслідування. На прийняття рішення про необхідність розслідування кластера впливають тяжкість перебігу та ускладнення, показник госпіталізації у виявлених випадків захворювання, показник летальності, особливості джерела інфекції, фактору передачі, потенціал широкого поширення, виникнення випадків в закладах дошкільної освіти, загальноосвітніх закладах, закладах громадського харчування та інше;

3) координує та безпосередньо беруть участь в проведенні епідеміологічного розслідування кластерів, спалахів та епідемій.

5. Всі епідемії та спалахи інфекційних хвороб підлягають епідеміологічному обстеженню (розслідуванню).

IV. Підтвердження діагнозу

1. Лікар-епідеміолог закладу громадського здоров'я:

1) спільно з лікарем-інфекціоністом, ознайомлюються з медичною документацією у тому числі такою, що містить персональні та конфіденційні дані, в установленому порядку;

2) проводить опитування осіб, що мають захворювання, з метою формулювання гіпотези щодо механізму розвитку епідемічного спалаху або епідемії;

3) спільно з фахівцем з лабораторної діагностики аналізують, які матеріали вже були відібрані і направлені в лабораторію для досліджень; чи правильно необхідні матеріали були відібрані медичним працівником, який надав медичну допомогу особам, які мають інфекційне захворювання.

У випадку, якщо ці заходи не були проведені в ЗОЗ, де надається медична допомога особам, які мають інфекційне захворювання організовується забір та направлення матеріалу в лабораторію обласного лабораторного центру МОЗ;

4) узагальнює та розподіляє за частотою симптоми інфекційного захворювання;

5) спільно з лікарем-інфекціоністом аналізують усі деталі клінічної картини хвороби та її перебіг.

2. Лікар - епідеміолог закладу громадського здоров'я:

1) визначає критерій випадку інфекційного захворювання, застосовуючи триступеневу систему (можливий, ймовірний, підтверджений);

2) визначає випадки захворювання, які включаються до спалаху інфекційного захворювання.

3. Визначення випадку включає:

1) клінічні та лабораторні критерії;

- 2) період часу, протягом якого випадки захворювання вважаються пов'язані зі спалахом;
- 3) обмеження за місцем виникнення;
- 4) клінічний та епідеміологічний анамнез осіб, які мають захворювання.

4. Визначення випадку в ході епідеміологічного розслідування лікар-епідеміолог закладу громадського здоров'я може змінювати.

V. Повідомлення комісії з розслідування спалахів інфекційних хвороб та робота комісії

1. Заклади громадського здоров'я у разі встановлення факту наявності спалаху або надзвичайної ситуації, визначених Переліком, затвердженим наказом МОЗ України від 23 лютого 2002 року № 190 та наказом МВС № 658:

1) надають з використанням засобів зв'язку (факс, телефонограма, електронна пошта) до обласної, Київської і Севастопольської міських державних адміністрації інформацію про спалах інфекційної хвороби, кожен випадок (осередок) особливо небезпечних інфекційних хвороб, ботулізму протягом 1 години з моменту встановлення факту виникнення спалаху та отримання повідомлення про кожен випадок (осередок) особливо небезпечних інфекційних хвороб, ботулізму;

2) інформацію про виявлений спалах інфекційної хвороби, кожен випадок (осередок) особливо небезпечних інфекційних хвороб, ботулізму, які можуть бути пов'язані з об'єктами державного нагляду (контролю) за дотриманням санітарного законодавства Держпродспоживслужбою, надають протягом 1 години з моменту встановлення можливості такого зв'язку з використанням засобів зв'язку (факс, телефонограма, електронна пошта) та протягом 24 годин на паперовому носії до територіального органу Держпродспоживслужби;

3) надають до державної установи «Центр громадського здоров'я Міністерства охорони здоров'я України», інформацію про виявлений спалах

інфекційної хвороби, кожен випадок (осередок) особливо небезпечних інфекційних хвороб, ботулізму за схемою та в терміни, визначені МОЗ;

4) при встановленні спалаху інфекційної хвороби або випадку (осередку) особливо небезпечної інфекційної хвороби, спільної для тварин і людей (антропозоонозною), надають інформацію до Держпродспоживслужби;

5) у випадку, якщо спалах інфекційної хвороби або осередок особливо небезпечної інфекційної хвороби класифікується, як надзвичайна ситуація, інформують ДСНС за схемою та в термін, визначений МОЗ.

2. Комісія з розслідування спалахів інфекційних хвороб після отримання повідомлення територіального закладу громадського здоров'я про встановлення факту виникнення спалаху та отримання повідомлення про кожен випадок (осередок) особливо небезпечних інфекційних хвороб, ботулізму:

- 1) складає оперативний план розслідування і починає його реалізацію;
- 2) забезпечує проведення розслідування причин і умов виникнення спалахів інфекційних хвороб, кожного випадку (осередку) особливо небезпечних інфекційних хвороб, ботулізму;
- 3) розробляє план комунікації.

VI. Систематичний пошук випадків та реєстрація даних

1. Комісія з розслідування спалахів інфекційних хвороб організовує або бере участь у проведенні розслідування причини виникнення спалаху, а також в активному виявленні випадків інфекційних захворювань у інших осіб.

2. Заклад громадського здоров'я (обласний, міст Києва та Севастополя) здійснює облік виявлених випадків інфекційних захворювань та організовує проведення опитування хворих. До опитування залучаються фахівці закладу громадського здоров'я, які мають медичну освіту.

3. Лікар-епідеміолог закладу громадського здоров'я на основі зібраних даних аналізує захворюваність за територіями ризику, групами ризику, часом ризику.

VII. Огляд та санітарне обстеження осередку

1. Територіальні органи Держпродспоживслужби:

1) відповідно до наданого повідомлення регіонального закладу громадського здоров'я про виявлення спалаху інфекційної хвороби, випадок (осередок) особливо небезпечних інфекційних хвороб, ботулізму які можуть бути пов'язані з об'єктами нагляду Держпродспоживслужби всіх форм власності, приймають рішення про необхідність проведення відповідних заходів державного нагляду (контролю) за дотриманням вимог санітарного законодавства;

2) проводять відбір зразків об'єктів санітарних заходів з метою здійснення державного контролю;

3) протягом одного робочого дня після завершення проведених заходів з нагляду за дотриманням законодавства у сфері санітарного та епідемічного благополуччя населення надають Комісії необхідну інформацію про обсяг вжитих заходів.

2. Заклади громадського здоров'я (обласний, міст Києва та Севастополя):

1) в осередку інфекційної хвороби організовують лабораторне обстеження контактних та декретованих осіб з метою виявлення тих, хто має захворювання, а також проведення їх опитування;

2) у осередку інфекційної хвороби інфекції проводять відбір проб з об'єктів довкілля;

3) проводять лабораторні дослідження відповідно до методик/стандартних операційних процедур, затверджених МОЗ;

4) організують та проводять заходи заключної дезінфекції в осередку інфекційної хвороби.

VIII. Формулювання та оцінювання гіпотез

1. Лікар-епідеміолог закладу громадського здоров'я, за необхідності Комісія, на основі зібраних даних формулює гіпотезу щодо механізму розвитку епідемічного спалаху або епідемії, яка вдосконалюється та уточнюється в процесі епідеміологічного обстеження.

2. Лікар-епідеміолог закладу громадського здоров'я за необхідності застосовує аналітичні епідеміологічні дослідження з метою оцінки гіпотез про можливі чинники ризику, які висуваються в ході епідеміологічного розслідування та за необхідності визначає експонованих та неекспонованих осіб, організовує їх опитування.

3. Висновки про причини, характер спалаху, шляхи та фактори передачі Комісія складає на основі співставлення даних опитування осіб, що мали захворювання, інформації з амбулаторної карти та історії хвороби, результатів лабораторного дослідження об'єктів навколишнього середовища, об'єктів санітарних заходів, води, епізоотичної ситуації на території, позапланового заходу державного нагляду (контролю), осіб, що мали захворювання, контактних осіб та, за необхідності, результатів аналітичних епідеміологічних досліджень.

IX. Здійснення протиепідемічних та профілактичних заходів

1. Протиепідемічні заходи з ліквідації осередку починаються з часу його виникнення. Дії протиепідемічних заходів спрямовані на: джерело збудника інфекції, розрив механізму передачі, підвищення несприйнятливості населення.

2. Комісія координує проведення протиепідемічних, профілактичних та санітарних заходів щодо усунення причин виникнення та поширення інфекційних хвороб.

3. Територіальні органи Держпродспоживслужби вживають заходи щодо усунення порушень санітарного законодавства та здійснюють державний нагляд (контроль) за усуненням причин і умов виникнення та поширення інфекційних захворювань.

Х. Продовження епідеміологічного нагляду та звітність про результати роботи

1. Комісія приймає рішення, про час локалізації та ліквідації спалаху. Спостереження за епідемічною ситуацією продовжується з метою моніторингу ефективності профілактичних та протиепідемічних заходів.

2. За матеріалами розслідування спалаху інфекційної хвороби, випадку (осередку) особливо небезпечної інфекційної хвороби, ботулізму Комісією складається протокол, з додаванням до нього всіх документів, які були отримані і використані в процесі роботи.

3. На основі результатів розслідування спалаху інфекційної хвороби, випадку (осередку) особливо небезпечної інфекційної хвороби, ботулізму закладом громадського здоров'я за необхідності вносяться зміни до комплексного плану заходів, затвердженому керівником обласної, міст Києва та Севастополя державних адміністрацій щодо попередження виникнення подібного спалаху інфекційної хвороби, випадку (осередку) особливо небезпечної інфекційної хвороби, ботулізму в майбутньому, план зі змінами подається до структурного підрозділу з питань охорони здоров'я обласної, міст Києва та Севастополя державних адміністрацій.

4. Особи, які проводили розслідування несуть відповідальність встановлену законодавством України.

5. Державна установа «Центр громадського здоров'я Міністерства охорони здоров'я України»:

1) проводить аналіз причини виникнення спалахів інфекційних хвороб, випадків (осередків) особливо небезпечних інфекційних хвороб, ботулізму, а також результати їх ліквідації;

2) надає організаційно-методичну та практичну допомогу під час розслідування спалахів інфекційних хвороб, випадків (осередків) особливо небезпечних інфекційних хвороб, ботулізму.

**Генеральний директор
Директорату громадського здоров'я та
профілактики захворюваності**

Ірина РУДЕНКО